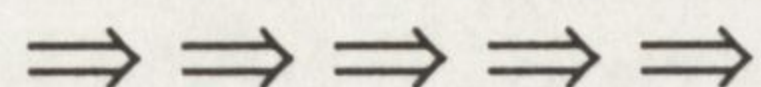

DYSKUSJA

Traktat o zdrowym rozsądku i tolerancji*

„Rozsądek jest to rzecz ze wszystkich na świecie najlepiej rozdzielona, każdy bowiem sądzi, że jest w nią tak dobrze zaopatrzony, iż nawet ci, których we wszystkim innym najtrudniej jest zadowolić, nie zwykli pragnąć go więcej, niżli posiadają”.

Kartezjusz – „Rozprawa o metodzie”

Tłum. Tadeusz Żeleński (Boy)

„Gdyby ludzie byli nieukami tylko dlatego, że niczego się nie nauczyli, można by ich jeszcze oświecić; ale w zaślepieniu ich jest metoda... Można wywieść z błędu tego, kto popełnił pomyłkę niechcący; ale od której strony dotrzeć do człowieka broniącego się przed zdrowym rozsądkiem? Nie spodziewaj się więc, że twoje dzieło posłuży na coś innym; strzeż się raczej, by nie zaszkodziło tobie samemu”.

Denis Diderot – „Przechadzka sceptyka,
albo Aleje. Rozprawa wstępna”

Tłum. Julian Rogoziński i Julia Hartwig

„Kiedy nasycicie umysły setką podobnych ustępów, zróbcie jeszcze coś więcej: poddajcie się kuracji samodzielnego myślenia”.

Volter – „Traktat o tolerancji”

Tłum. Zdzisław Ryłko i Adolf Sowiński

Preambuła

Wobec powszechnego przekonania, że każdy z nas sam wie wszystko najlepiej; że każdy najchętniej odwołuje się do zdrowego rozsądku, a nikt nie żali się, aby mu go brakowało; że każdy uważa rewizję swojej postawy za ryzykowną; że poza fanatykami, większość z nas dla świętego spokoju woli przystać na dziwactwa innych niż zgodzić się na zmianę swoich przesądów – Wysokie Układające się Strony zwane dalej Uczestnikami *Traktatu*, z myślą o sobie i swoich następcach, postanawiają w dniu dzisiejszym zawrzeć niniejszy *Traktat*.

**Traktat* odnaleziono podczas podróży naukowej do Kielc (1994). Jest on zapewne częścią tajnej umowy zawartej w niektórych środowiskach naukowych. Lektura *Traktatu* zdaje się wskazywać na główne źródło powszechnej niechęci do podejmowania dyskusji (nie mylić z nie okiełznaną skłonnością do gawędziarstwa i swarów).

Traktat składa się z preambuły, czterech artykułów, trzynastu paragrafów i jednego aneksu, nie podlegających nigdy żadnej zmianie pod względem formy, treści i intencji.

Artykuł 1: Deklaracje wstępne

Wysokie Układające się Strony oświadczają co następuje:

§ 1. Nikt z nas nie wątpi w swój rozsądek.

§ 2. Każdy z nas jest przekonany, że wszystko wie najlepiej.

§ 3. Każdy z nas podziela przekonanie wszystkich pozostałych co do prawa zachowania własnych przekonań, a wierność wobec nich uważa za najwyższą cnotę, nawet wówczas, gdy stają się one przestarzałe lub śmieszne.

Artykuł 2: Deklaracje główne

§ 4. Oświadczamy jednomyślnie, że nie przyjmujemy do wiadomości, jeśli cokolwiek na tym lub na tamym świecie odbywa się w niezgodzie z naszymi poglądami lub przesądami, dopóty, dopóki nie dokonają się zmiany w zasadach ich funkcjonowania, odpowiednio do naszych wyobrażeń o porządku świata.

§ 5. Zgłaszamy sprzeciw wobec obowiązku samodzielnego myślenia, ponieważ obowiązek ten godzi w podstawowe wolności człowieka i obywatela.

Artykuł 3: Postanowienia *Traktatu*

§ 6. Nasze przekonania składają się z poglądów i przesądów. Przesady to zasady, których nie da się **uzasadnić**.

§ 7. Dyskusja na temat wyznawanych przekonań ma wyłącznie na celu ich ugruntowanie się i winna każdorazowo kończyć się deklaracją odnawiającą wierność zasadom zawartym w niniejszym *Traktacie* i potępieniem poglądów osób nie będących Uczestnikami *Traktatu*, bez wnikania w treść i sens ich poglądów. Deklaracja w tej kwestii wobec osób trzecich powinna brzmieć: „*Wasze poglądy uznajemy z góry za niewłaściwe i niebezpieczne, ponieważ ich nie znamy i znać nie chcemy*”.

§ 8. Wszelkie próby samodzielnej zmiany poglądów oraz uleganie nowinkom uznane będzie za brak odpowiedzialności Uczestnika niniejszego *Traktatu*. Zmiana własnych przekonań możliwa jest tylko w następujących przypadkach:

- a) śmierci;
- b) awansu na wyższe stanowisko;
- c) przejścia na niższe stanowisko;
- d) całkowitej utraty stanowiska.

§ 9. Wszelkie próby zgłębiania źródeł przekonań każdego z Uczestników *Traktatu*, jak i oddziaływania w kierunku zmiany przekonań, będą uważane za przejaw nietolerancji i zagrożenie dóbr osobistych.

§ 10. Przejmowanie cudzych poglądów jest możliwe pod warunkiem zgody dotychczasowego wyznawcy danego poglądu i wszystkich uczestników niniejszego *Traktatu*.

§ 11. Zwierzenie się z wątpliwościami na temat poglądów innych Uczestników *Traktatu* lub wyszydzanie ich poglądów wobec osób płci przeciwnej, policji, szefa, dzieci, psa, jak i głoszenie uwag na ten temat wobec siebie samego w obliczu śmierci, do głębokiej studni, w kraterze wulkanu, w pierwotnej puszczy i w każdych innych okolicznościach wyklucza sprawcę z grona Uczestników *Traktatu*. Przed wykluczeniem nie chronią sprawcy przyznanie się do winy i okazanie skruchy.

Artykuł 4: Postanowienia końcowe

§ 12. Osoby obce mogą przystąpić do niniejszego *Traktatu* pod warunkiem, że zobowiążą się respektować w całości jego postanowienia, nie będą poddawały w wątpliwość żadnego z jego postanowień, zobowiążą się do niezmienności swoich poglądów i nie będą czyniły starań o zmianę poglądów dotychczasowych Uczestników *Traktatu*.

§ 13. Zadeklarowane poglądy i przesady uważa się za cechy szczególne każdego Uczestnika *Traktatu*, podobnie jak jego kod genetyczny, kolor oczu, odciski palców, kształt małżowiny usznej i poczucie humoru.

Aneks

Niniejszy aneks stwierdza, że na zasadzie szczególnego wyjątku mogą do *Traktatu* przystąpić ekologowie i ekologiści jako nosiciele indywidualnych prawd objawionych, jeśli gotowi są zachować wstrzemięźliwość w ich głoszeniu, jeśli wykazują absolutny brak zainteresowania dla wiedzy, poglądów i przesądów innych i nie nadużywający słów „*Nie wiem!*”

za zgodność z oryginałem

Janusz Bogdan Faliński (Białowieża)